

УДК 304.5: 316.7

СОЦІОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОЇ СВІДОМОСТІ УКРАЇНЦІВ

Е. В. Прушківська, к. е. н., доцент, докторант, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, em_prushkovskaya@mail.ru

Г. М. Пилипенко, д. е. н., доцент, ДВНЗ «Національний гірничий університет», PelepenkoYI@mail.ru

Н. І. Литвиненко, к. е. н., доцент, докторант, ДВНЗ «Національний гірничий університет», natalyt33@mail.ru

Методологія дослідження. Дослідження базується на міждисциплінарному підході, в якому поєднано наукові положення економічної теорії, соціології, психології та культурології, які визначають взаємозв'язок між внутрішніми імпульсами людини до економічної діяльності та результатами її здійснення. Конкретний методологічний інструментарій даного підходу склали методи: компаративістського аналізу – при порівнянні соціально-психологічних спрямувань населення різних регіонів України, стандартних методик соціологічних досліджень – при здійсненні опитування населення України; методів математичної статистики – при обробці результатів опитування, загального та особливого – при встановленні взаємозв'язку між соціально-психологічними спрямуваннями українців та напрямками модернізації вітчизняної економіки. .

Результати. На основі дослідження соціально-психологічних спрямувань населення України в мотиваційно-потребовій сфері за методикою О. Потьомкіної виявлено стереотипи економічної поведінки пересічних українців та подано характеристику їх економічної свідомості. Діагностовано домінування альтруїзму і слабо виражений егоїзм, переважання орієнтації як на результат, так і на процес праці (схильність до творчої, креативної трудової діяльності), участь у процесі праці без огляду на розмір грошової винагороди, яскраво виражену орієнтацію на свободу.

Новизна. Виявлено соціально-психологічні спрямування населення України в мотиваційно-потребовій сфері, проаналізовано їх відповідність характеристикам економічної свідомості постіндустріального суспільства. Показано, що у своїй переважній більшості соціально-психологічні спрямування українців сприяють переходу вітчизняної економіки до постіндустріальної стадії розвитку.

Практична значущість. Результати дослідження можуть бути використані при розробці рекомендацій, що можуть сприяти прискоренню процесів реформування інституціонального середовища України. інституціонального середовища України.

Ключові слова: економічна свідомість, мотиваційно-потребова сфера, ціннісні орієнтації, соціально-психологічні спрямування, економічна поведінка, економічний розвиток.

Література.

1. Веблен Т. Почему экономическая наука не является эволюционной дисциплиной? / Т. Веблен // Истоки: из опыта изучения экономики как структуры и процесса: под ред. В. С. Автономова, О. И. Ананьина. – М.: ГУ ВШЕ, 2007. – 533 с.
Veblen T. Pochemu ekonomicheskaya nauka ne yavlyaetsya evolyutsionnoy distsiplinoy? / T. Veblen // Istoki: iz opyta izucheniya ekonomiki kak struktury i protsesa: pod red. V. S. Avtonomova, O. I. Ananyina. – М.: GU VShE, 2007. – 533 s.
2. Норт Д. Понимание процесса экономических изменений / Д. Норт. – М.: Изд. Дом ГУВШЕ, 2010. – 354 с.
Nort D. Ponimaniye protsessa ekonomicheskikh izmeneniy / D. Nort. – М.: Izd. Dom GUVShE, 2010. – 354 s.
3. Hofstede G. Cultures and Organizations (Software of the Mind) / G. Hofstede. – L.: Harper Collins Publishers, 1994. – 196 p.
4. House R. Cultural influences on Leadership and Organizations. Project GLOBE / R. House, P. Hanges // Advances in Global Leadership.– 1999.– Vol. 1.– P. 171–233.
5. Inglehart R. Culture Shift in Advanced Industrial Society / R. Inglehart. – L.: Princeton, 1990. – 268 p. Inglehart R. Modernization and post modernization: Cultural economic and political change in 43 societies / R. Inglehart. – L.: Princeton; N. J. Princeton University Press. – 1997. – 168 p.
6. Schwarz S. Cultural Value Orientation. Nature and Implication of Natural Differens / S. Schwarz. – V.: Publ. House SU HSE, 2008. – 426 p.
7. Лебедева Н. М. Культура как фактор общественного прогресса / Н. М. Лебедева, А. Н. Татарко. – М.: ЗАО «Юстицинформ», 2009. – 408 с.
Lebedeva N. M. Kultura kak factor obshchestvennogo progressa / N. M. Lebedeva, A. N. Tatarko. – М.: ЗАО «Yustitsinform», 2009. – 408 s.
8. Лебедева Н. М. Ценности культуры и развитие общества / Н. М. Лебедева, А. Н. Татарко. – М.: ГУ ВШЕ, 2007. – 386 с.
Lebedeva N. M. Tsennosti kulturi i razvitiye obshchestva / N. M. Lebedeva, A. N. Tatarko. – М.: GU VShE, 2007. – 386 s.
9. Дайнека О. С. Экономико-психологические последствия переходного периода // Общество и политика: Современные исследования, поиск концепций / Под ред. В. Ю. Большакова. – СПб.: СПбГУ, 2002. – 342 с.
Dayneka O. S. Ekonomiko-psikhologicheskiye posledstviya perekhodnogo perioda // Obshchestvo i politika: Sovremenniye issledovaniya, poisk kontseptsiy / Pod red. V. Yu. Bolshakova. – SPb.: SPbGU, 2002. – 342 s.
10. Культура и экономическое поведение: сб. науч. ст.; под ред. Н. Лебедевой, А. Татарко. – М.: Макс-пресс, 2011. – 544 с.

Kultura i ekonomicheskoye povedeniye: sb. nauch. st.; pod red. N. Lebedevoy, A. Tatarko. – M.: Maks-press, 2011. – 544 s.

11. Магун В. Жизненные ценности населения: сравнение Украины с другими европейскими странами / В. Магун., М. Руднев // Украинское общество в европейском пространстве: под ред. Е. Головахи, В. Макеева.– К.: Суспільство, 2007.– 246 с.

Magun V. Zhiznenniye tsennosti naseleniya: sravneniye Ukrainy s drugimi evropeyskimi stranami / V. Magun, M. Rudnev // Ukrainskoye obshchestvo v evropeyskom prostranstve: pod red. E. Golovakhi, V. Makeeva. – K.: Suspilstvo, 2007. – 246 s.

12. Методика диагностики социально-психологических установок личности в мотивационно-потребностной сфере О. Ф. Потемкиной // Практическая психодиагностика. Методики и тесты. Учеб. пос. / Ред. и сост. Райгородский Д. Я. – Самара, 2001. – С.641–648.

Metodika diagnostiki sotsialno-psikhologicheskikh ustanovok lichnosti v motivatsionno-potrebnostnoy sfere O. F. Potemkinoy // Prakticheskaya psikhodiagnostika. Metodika i testy. Ucheb. pos. / Red. i sost. Raygorodskiy D. Ya. – Samara, 2001. – S. 641–648.